

ANCĀNS Benjamiņš (1926–1974)

Grafīķis, gleznotājs

Dzimis 1926. gada 14. septembrī Līvānu pagasta Mālkalnu Alksnājos vienpadsmit bērnu zemnieku ģimenē kā otrais bērns. Mācījies Buļļu četrklasīgajā pamatskolā, pēc tam Meža sešklasīgajā pamatskolā, kur ticis slavēts par zīmējumiem un glīto rokrakstu. Mācības turpinājis Aglonas ģimnāzijā, no kurienes Otrā pasaules kara laikā ticis iesaukts dienestā vācu armijas latviešu leģionā. Nokļuvis angļu gūstā, pēc kara 1945 pārvietots uz Altgardes bēgļu nometni un turpmāko dzīves daļu pavadījis Rietumvācijā. Pārvarot grūtības karā iedragātās veselības dēļ, bēgļu nometnē mācījies zīmēšanu un gleznošanu privāstudijā pie J. Soikāna. Profesionālo izglītību turpinājis Mākslas amatniecības skolā Hanoverē. Pēc mācībām strādājis par grafiķi kādā Hanoveres firmā. Papildus izglītojies pie vācu mākslas pedagogiem un studijbraucienos pa Eiropas

valstīm. Piedalījies Vācijas un Eiropas latviešu mākslas izstādēs, kā arī pats organizējis vairākas darbu skates "Daugavas Vanagu" saietos, trimdas latgaliešu mākslinieku izstādēs. Personālizstādes notikušas Vācijā un Zviedrijā.

Strādājis kā grāmatu grafiķis, zīmējis Latgales ainavas un ļaudis, vēlāk pārgājis uz abstrakti konstruktīvu spalvas zīmējumu, bijis vāku autors trimdas latviešu žurnāliem, garīga satura grafikas publicējis trimdas latviešu katoļu periodikā. Gleznojis arī eļļas tehnikā. Dzīves beigu periodā īpašu nozīmi piešķīris abstrakcijas veidā tēlotajiem sakrālās ievirzes darbiem, ar kuriem guvis publikas ievēribu.

Interesanta un savdabīga radošā mantojuma daļa ir humora un satīras cauraustā grafika. Mākslinieks, parakstot savus satīriskos tušas zīmējumus, lietojis vārdu "Benis", kā viņš bērnībā ticis saukts ģimenē. Dzīves laikā gribējis izdot savu tušas zīmējumu krājumu ar nosaukumu "Mazie jociņi". Darbs pie grāmatas sagatavošanas jau bija iesākts, taču neticis īstenots. Ar mākslinieka draugu Vācijā un radnieku gādību Latvijā daļa "mazo jociņu" nonāca Latgales Kultūrvēstures muzeja krājumā. Muzeja darbinieki īstenoja mākslinieka sapni, izmantojot gan oriģinālos tušas zīmējumus, gan fotoreprodukcijas, sakārtoja un izdeva krājumu "Mazie jociņi". Šo satīrisko zīmējumu personāži ir gan cilvēki, gan dzīvnieki, gan pats autors. Personāžiem raksturīgs bērnišķīgs naivums, aizrautība, gan priecīgs, gan skumjš smaids, dziļdomīgas rūpju rievās sejās. No zīmējumiem var daudz uzzināt arī par paša autora dzīvi. Tušas zīmējumiem raksturīga smalka līnija, dažādots grafiskais laukumu pārklājuma raksts, pārspilējumā izteiksmīgas personāžu kustības.

Nozīmīgākās izstādes: 1963 Bīlefeldā Daugavas Vanagu salidojuma laikā, 1964 Eiropas latviešu māks-

slinieku darbi Hamburgā Dziesmu svētku laikā,
1964 Oldenburgā Vācijas latviešu mākslinieku darbi,
1972 Stokholmā personālizstāde.

Miris 1974. gada 19. maijā Hanoverē, Vācijā.

A. *Dundure I.* Trimdas māksla LKM krājumā.
Rēzekne, 2004; Dzimtenes Balss, Nr. 8, 1963; Latgolas
Bolss, Nr. 889, Gaisma Nr. 2, 1974; Latvju Enciklopēdija
1962.–1982. I. sējums / galv. red. Andersons E. — Ame-
rikas Latviešu apvienības Latviešu institūts, 1983;
Soikāns J. Mākslas kritika un esejas. Dortmunda, 1974;
Soikāns J. Mākslinieks ar savu seju — Latvija, Nr. 30,
1963; *Soikāns J.* Mākslinieka ceļš mūžībā — Latvija,
Nr. 22; LKM materiāli; www.rezekne.net/galerija.